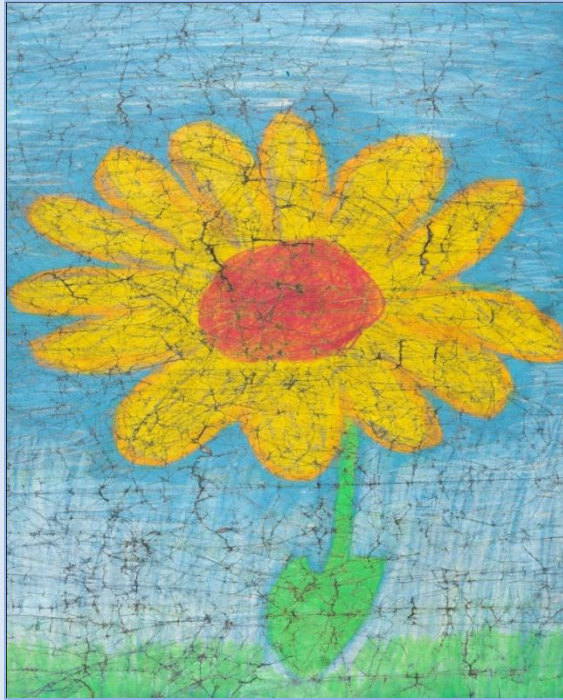




Tuettu
päätöksenteko



Määritelmä Vammaispoliittisesta ohjelmasta



Itsemääräämisoikeus tarkoittaa henkilön oikeutta päättää itseään koskevista asioista.

”Mikäli voimavaroja- kykyjä tai voimia oman tahdon ilmaisuun ei ole, on vammaista henkilöä tarpeen ja yleensä mahdollista tukea niin, että päätökset voidaan tehdä yhteisymmärryksessä hänen kanssaan.”

Tätä on tuettu päätöksenteko arjessa.

Tuettu päätöksenteko avun ja tuen muotona

Tuetun päätöksenteon lähtökohtana on, että tukea tarvitsevan henkilön itsemääräämisoikeus toteutuu. Jokaisella on oikeus tehdä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä.

Jokaisella on oikeus saada tukea päätöksentekoon ja harjoitella rauhassa turvallisessa ympäristössä päätöksentekoa.

Tuetussa päätöksenteossa tukea tarvitseva henkilö itse määrittelee kuka häntä auttaa päätöksenteossa ja kuinka häntä tuetaan. Tämä edellyttää sopimusta, jossa henkilö itse määrittelee tuen tarpeensa.

Tukihenkilö päätöksenteossa voi olla joko viranomainen, perheenjäsen tai joku tuttu henkilö, joka tukee tukea tarvitsevaa henkilöä päätöksenteossa. Hän ei tee päätöksiä kenenkään puolesta vaan tukee tekemään mahdollisimman itsenäisiä päätöksiä.

Tuettu päätöksenteko- Inclusion Europe

Tuettu päätöksenteko tarkoittaa, että kenenkään ihmisen oikeuksia ei voi siirtää toiselle ihmiselle. Vammaiset henkilöt nauttivat kaikista oikeuksistaan täydellisesti.

Perinteinen edunvalvontajärjestelmä vie osittain tai kokonaan vammaisten henkilöiden oikeudet päättää omaa elämäänsä koskevista asioista. Tämä taas johtaa siihen, että päämiehisuus ei toteudu.

Painopistealueet

- arjen päätöksenteon toteutuminen ja päätöksenteon harjoittelu
- tuetun päätöksentekojärjestelmän luominen, rekisteröidyt tukihenkilöt elämän suuriin päätöksiin
- kaikkien kommunikaatiomenetelmien hyödyntäminen päätöksenteossa
- tukihenkilöiden ja kehitysvammaisten henkilöiden tiedottaminen, ohjaaminen ja kouluttaminen

Tuettu päätöksenteko- yksilöllisen tuen laatukriteerit



Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan laatimien laatukriteereiden **lähtökohta** on, että palveluiden tulee vastata henkilön yksilöllisiin tarpeisiin.

Kriteerit: Yksilöllisyys, Päätöksenteko, Kunnioittava kohtelu, Lainmukaisuus, Ihmisoikeuksien turvaaminen ja Osallisuus.

Kriteerit on kuvattu yksilön sekä palvelujen tuottajan ja järjestäjän näkökulmista sekä valtakunnallisesta näkökulmasta.

Kriteeri: Tuettu päätöksenteko



Yksilön taso:

- Tiedon saannin esteettömyys
- Vaihtoehdot, seuraukset ja riskit
- Puolueeton tukihenkilö

Palvelun järjestäjät ja tuottajat:

- Asiakkaat osallistuvat palveluprosessin suunnitteluun, toteuttamiseen, kehittämiseen ja arviointiin
- Organisaation dokumentit ovat asiakkaan ymmärtämällä kielellä ja palvelussa käytetään asiakkaan käyttämää kommunikaatiomenetelmää

Tuettu päätöksenteko Suomessa

- Suomessa ei ole lainsäädäntöä, joka velvoittaisi tuetun päätöksenteon toteutumisen
- Ei kehitetty vielä pysyviä ja arvioitavia toimintamalleja.
- Tukea tarvitsevan henkilön epävirallisena tukihenkilönä päätöksentekotilanteissa voivat toimia tällä hetkellä hänen lähipiiriinsä kuuluvat henkilöt, joissakin tilanteissa tietyin rajoituksin puhevammaisten tulkit, henkilökohtaiset avustajat, kehitysvammalain mukainen tukihenkilö tai kuka tahansa, jonka henkilö itse haluaa häntä tukevan.
- Virallisen edunvalvontajärjestelmän rinnalle tulisi kehittää järjestelmä, joka tukee arkielämän päätöksenteossa sekä ohjaa mahdollisimman itsenäiseen päätöksentekoon ja omien asioiden hoitamiseen.



Tuki päätöksenteossa

- vaihtoehtojen pohtimista ja punnitsemista yhdessä
- Arkipäivän pienten ja suurten asioiden pohtimista
- Tiedon etsimistä
- Ratkaisujen etujen ja haittojen miettimistä
- Vaikeiden tai vaikeaselkoisten asioiden ymmärrettäväksi tekemistä
- Tukea kommunikaatiomenetelmän käyttämisessä
- Päätösten tekemisen harjoittelua
- Rohkaisua, kannustamista, kuuntelua, keskustelemista ja läsnäoloa

Tukea voi tarvita

- arjen pienissä ja suurissa asioissa
- Palvelujen hakemisessa
- Asunnon, työpaikan...valinnassa

”Saun juoda ruuan kanssa piimää”

”Saun päättää missä asun”

”Saun ulkoilla vappaasti”

”Saun päättää iltakahvista ja aamukahvista”

”Saun lakaista lattiaan”

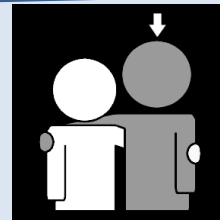


Tukihenkilö

Muistan, että arvostan jokaista henkilön päätöstä ja annan hänen tehdä omaa elämäänsä koskevia ei-niin- viisaita päätöksiä.

Tunnenko tuettavan henkilön riittävän hyvin, että osaan tukea häntä? Kyky tehdä päätöksiä vaihtelee päätettävän asian ja tilanteen mukaan.

Kunnioitan henkilön omaa näkemystä tuen tarpeestaan.



Kunnioitan henkilön omaa näkemystä tuen tarpeestaan.

Kunnioitan kaikessa toiminnassani toisen henkilön ihmisoikeuksia, itsemääräämisoikeutta ja hänen etuaan.

Tukihenkilön muistilista kokoustilanteisiin

Ennen kokousta

- Varmista, että olette saaneet/hankkineet kokousta koskevat materiaalit ajoissa ja olette perehtyneet niihin huolellisesti.
- Tue henkilöä valmistautumaan kokoukseen hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.
- Selvitä kokouksen eteneminen ja valmistele päämiestäsi siihen.
- Pohtikaa yhdessä käsiteltäviä asioita ennen kokousta.

Tukihenkilön muistilista kokoustilanteisiin

- Kannusta häntä esittämään omia mielipiteitään ja esittämään kysymyksiä.
- Huolehdi käytännönjärjestelyistä; matkat kokouspaikalle, henkilökohtaiset kommunikatiovälineiden päivitys yms.
- Muistuta myös kokouksen puheenjohtajaa, että päämiehesi on mukana kokouksessa.



Tukihenkilön muistilista kokoustilanteisiin

Kokouksessa

- Varmista, että kaikki osallistujat puhuvat suoraan päämiehellesi.
- Voit istua päämiehesi takana, jos se on teille sopiva käytäntö.
- Älä koskaan puhu omasta puolestasi tai sano päämiehellesi mitä hänen pitää sanoa.
- Puhu vain, kun päämiehesi pyytää sinua sanomaan jotakin.
- Varmista välillä, että päämiehesi ymmärtää kokouksen kulun.

Tukihenkilön muistilista kokoustilanteisiin

- Voit tarvittaessa muistuttaa muita kokoukseen osallistuvia käyttämään selkeää kieltä tai hidastamaan kokouksen etenemistä, jos se on päämiehesi tarve.
- Varmista, että päämiehesi ääni pääsee kuuluviin.
- Rohkaise päämiestäsi ottamaan riskejä, kuitenkin niin, että olet samalla varma, että hän ymmärtää päätöksensä seuraukset.
- Ole rohkaiseva, kannustava ja innostava, mutta älä ylisuojeleva!

Tukihenkilön muistilista kokoustilanteisiin

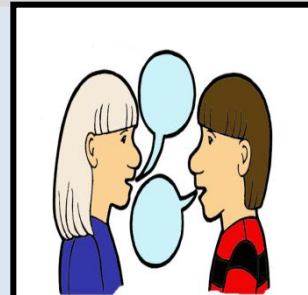
Kokouksen jälkeen

- Keskustele päämiehesi kanssa kokouksesta ja varmista samalla, että päämiehesi ymmärsi kaiken.
- Pyydä päämieheltäsi arviointia omasta toiminnastasi sekä kokouksen sujumisesta.

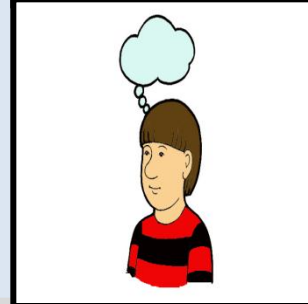


Muistilista henkilölle

1. Valmistaudu kokoukseen huolellisesti.
Voit keskustella aiheista tukihenkilön kanssa.



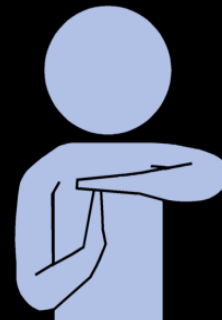
2. Kerro rohkeasti omat mielipiteesi.
Ne ovat tärkeitä!



Muistilista henkilölle

3. Kysy aina, jos joku asia on sinulle epäselvä.

4. Keskeytä, jos joku puhuu liian nopeasti tai et pysy kokouksessa mukana. Voit pyytää silloin taukoa!

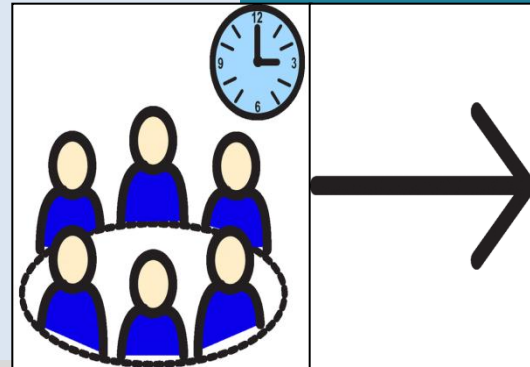


Muistilista henkilölle

5. Sinun ei tarvitse päättää asioista,
jos et ole ihan varma.



6. Kokouksen jälkeen voit vielä miettiä
Asioita ja päättää niistä myöhemmin.



”Mikä minä olen vastaamaan sinun puolestasi?

Miten voisin nähdä sielusi sisälle?

Voin elää kanssasi, kokea kanssasi, voin jakaa kanssasi pöydän antimet. Voin nauraa ja itkeä vierelläsi, voimme rukoilla toistemme puolesta. Voin katsella kasvojesi ilmeitä, voin aistia ruumiisi lämpöä ja jäsentesi liikkeitä. Voin lukea kasvoiltasi yhteisten muistojen kuvajaiset. Mutta koskaan, koskaan en voi sanoa: minä tiedän mitä tunnet ja ajattelet. En koskaan, koskaan saa luulla, että minun ja sinun ajatukset ovat yksi ja sama. Minä vain aavistan ja luulen, sinä tiedät. Minä vastaan omasta puolestani, sinulle jää vain toivo siitä, että arvaukseni osuu mahdollisimman lähelle.”

-Eva Kaila-



Yhteystiedot

Tuetusti päätöksentekoon-projekti

Projektipäällikkö Maarit Mykkänen
Ylä-Savo talo, Kankaankatu 1
74120 IISALMI
Puh.044 358 7415
maarit.mykkanen@savas.fi

Projektiohjaaja Virpi Puikkonen
Saattotie 1
MIKKELI 50130
Puh.044 036 3501
virpi.puikkonen@savas.fi

www.savas.fi/tuetusti_paatoksentekoon/

Kiitos!

